

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-147>

BASIC RULES OF INFORMATION HYGIENE

ОСНОВНІ ПРАВИЛА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГІГІЄНИ

У сучасному світі людина отримує інформацію з безлічі джерел. Розібратись в цьому потоці інформації стає все складніше і складніше. Все більшого значення з кожним роком набуває інформаційна безпека. На даний час інформаційна безпека це проблема не тільки компаній і держав, а й кожної людини. Дуже важливо вміти захиститись від маніпулятивних впливів тих чи інших компонентів медіапростору.

Медіа-маніпуляція – вид психологічного впливу, що здійснюється через пресу, радіо, телебачення, інтернет, кіно, звукозаписи та відеозаписи, рекламні щити, соціальні мережі, що призводить до пробудження у об'єкта впливу намірів, які змінюють його бажання, настрої, поведінку, погляди тощо.

Український інформаційний простір зараз складається з [2]:

1. Реальних новин.
2. Внутрішньополітичних ігор.
3. Ворожих спецоперацій / ПІСО.
4. Наших спецоперацій.
5. Інформації на західну аудиторію (наша офіційна інформація / інформація, яку подають західні ЗМІ).
6. Фейків.
7. Хайпу.
8. Українського «розбрату».

В цьому дуже різноманітному потоці інформації щоб не стати об'єктом медіа-маніпуляції необхідно дотримуватись правил інформаційної гігієни.

Інформаційна гігієна – це фільтрація потоку отримуваної інформації, що допомагає не засмічувати голову фейками, протистояти шахрайству та не робити непотрібних помилок у момент паніки [1].

Основною метою інформаційної гігієни є зниження негативного впливу інформації на психічний, фізичний і соціальний стан.

Розглянемо правила інформаційної гігієни, які допоможуть мати імунітет від фейкових новин та ЗМІ-маніпуляцій [1; 2; 3]:

1. Проведіть аудит звідки ви берете інформацію.
2. Довіряйте тільки офіційним джерелам.
3. Оберіть 3-5 медіа з білого списку та з них беріть інформацію.

«Білий список» медіа від Інституту масової інформації (ІМІ) – це перелік ЗМІ, що відзначені найвищим рівнем дотримання журналістських стандартів (в середньому 96%).

Такими ЗМІ є: Суспільне, Громадське, Ліга, Українська правда, Укрінформ, Радіо Свобода, Дзеркало тижня, НВ, Еспресо, Бабель. З якісною військовою експертизою

й аналітикою краще ознайомлюватись у наступних медіа: Тексти, Мілітарний, Новинарня, Цензор.нет.

4. Завжди перевіряйте джерело інформації, на яке посилається автор.

Людина, яка створює новину, має спостерігати події на власні очі, скористатися відповідними документами чи процитувати людей.

Якщо ви не знайшли відповіді у вигляді посилань, які має залишати автор у своєму дописі, не довіряйте цьому матеріалу. Якщо таке посилання є, перевіряйте першоджерело, адже це допоможе вам переконатися в тому, наскільки якісно й коректно подано інформацію.

5. Перевіряйте експертів.

Якщо в ролі експертів – представники соціологічних компаній, організацій, інституцій, яких не існує в реальності, не вказані посади, коментує всі теми, використані загальні формулювання – «експерти/вчені вважають», скоріш за все ви натрапили на фейк.

6. Не робіть висновків на основі заголовків.

За статистикою, 96% людей оцінюють новини лише по заголовках, у якому можуть бути дані, що суперечать основній меті матеріалу чи спотворюють його взагалі.

7. З обережністю ставтеся до матеріалу, який викликає сильні емоції.

Якщо після прочитання новини у вас з'явилася певна реакція на неї (страх, паніка, обурення тощо), потрібно перевірити цю інформацію в інших джерелах.

8. Зведіть споживання інформації до мінімуму.

Не треба читати новини з усіх можливих ресурсів, потрібно стежити за інформацією тільки з офіційних джерел: звіти ЗСУ, військово-цивільних адміністрацій, український єдиний телефір.

8. Уникайте спонтанного бажання поділитися (розповсюдити) інформацією.

У більшості випадків сучасні маніпуляції суспільною свідомістю розраховані на рефлекторне бажання людини поділитися новиною. Тобто на миттєву не продуману реакцію, а не на обдуманий і критично осмислений крок.

9. Уникайте повторюваної інформації.

Це один з найстаріших механізмів маніпулювання думкою суспільства. Часте повторення інформації записує її у нашу підсвідомість та змушує повірити в неї. Якщо в публікації одна й та ж думка повторюється багато разів різними словами – варто насторожитись.

10. Вивчайте різні точки зору на одну проблему.

Не довіряйте першій новині та першій думці. Краще – знайдіть новину не менше ніж у 3 джерелах інформації з білого списку, написані різними людьми.

11. Відпишіться від усіх анонімних телеграм каналів.

Вони будуть ключовим інструментом нагнітання. Вони створюються для маніпулювання, а не для інформування про інсайди.

12. Відпишіться від агрегаторів новин у Телеграмі, Вайбері і т.д.

Це ті, хто публікує новини першими не перевіряючи їх. Для них важливий хайп, а не факт.

13. Слідкуйте за помилками. Багато фейкових сайтів допускають грубі помилки в орфографії та пунктуації.

14. Уважно придивіться до фото та відео контенту. Фейкові новини містять підроблені фотографії та відео. Іноді фото можуть бути справжніми, але вирваними з контексту – неактуальні, зроблені в іншому місті або в інший час. Визначити це можна, знайшовши оригінал фото (зазвичай віно кращої якості, ніж його копії): коли і де віно було вперше опубліковано.

15. Звертайте увагу на дати – дату публікації і ті дати, про які йдеться в новині. Багато фейкових новин не мають дати публікації і пишуть про події, яких ніколи не відбувалося.

16. Шукайте, кому вигідно, щоб ви дізнались новину та повірили в неї. Чого хочуть домогтися певними повідомленнями та закликами? Хто виграє, якщо ви будете робити так, як пропонують або натякають?

17. А, може, це жарт? Зверніть увагу на тон написання матеріалу, можливо – це лише гумор. Якщо історія здається дуже дивною, щоб бути правдою, переконайтеся, що це не сатира. Також перевірте, чи новина не написана на одному з сайтів, які спеціалізуються лише на фейкових новинах. Ці видання не приховують того, що публікують лише фейки, але опис багато хто не читає.

18. Будьте пильні. Навіть перевірені джерела можуть помилятися. Ставтеся критично до того, що читаєте, і діліться тільки достовірною, на вашу думку, інформацією. Факти, на відміну від фейків, рідше стають вірусними. Брехня поширюється швидше.

Адекватні реакції на будь-які новини і події, перевірка відомостей на предмет достовірності та дотримання простих правил цифрової безпеки є запорукою вдалої власної інформаційної гігієни. В умовах постійного потужного інформаційного потоку дотримання інформаційної гігієни здатне захистити людину не тільки від інформаційного маніпулювання, а й від його наслідків.

Література:

1. Арт-проект ARTEFACT. URL: <https://artefact.live>
2. Інформаційна гігієна під час війни: 7 базових правил. URL: <https://osvitoria.media/experience/informatsijna-gigiyena-pid-chas-vijny-7-bazovyh-pravyl/>
3. Інтернет видання Stopfake. URL: <https://www.stopfake.org/uk/>